

De deur naar artikel 69 Fw verder open

Rechtbank Groningen 29 oktober 1999, JOR 2000, 85 m.nt. JJvH (Presswood) gepubliceerd in Vennootschap & Onderneming 2000-7/8, p. 121-123.

Verzoek van schuldeiser tot inzage in boekhouding van failliete vennootschap teneinde te beoordelen of een procedure tegen voormalig bestuurder van gefailleerde kans van slagen heeft. Toepasselijkheid art. 69 Fw.

Inleiding

Art. 69 Fw (vgl. art. 317 Fw Schuldsaneringsregeling) luidt:

"1. Ieder der schuldeisers, de commissie uit hun midden benoemd en ook de gefailleerde kunnen bij verzoekschrift tegen elke handeling van den curator bij den rechter-commissaris opkomen, of van dezen een bevel uitlokken, dat de curator eene bepaalde handeling verrichte of eene voorgenomen handeling nalate."

Art. 69 Fw is in de Faillissementswet opgenomen om aan de gefailleerde en de (individuele) schuldeiser(s) toch enige invloed te geven op de afwikkeling van het faillissement. Zo ook art. 317 Fw. In een surséance van betaling ligt dat anders: tegen beslissingen van de bewindvoerder kan men niet opkomen bij de Rechter-Commissaris. Bovengenoemde artikelen beogen een tegenwicht te bieden aan - men spreekt ook wel van een "correctief" op - de ruime bevoegdheden van de curator onder de Faillissementswet, respectievelijk de bewindvoerder onder de Schuldsaneringsregeling (artt. 284-362 Fw).

Wetsgeschiedenis versus rechtspraak

Het vorenstaande doet vermoeden dat art. 69 Fw (vanwege de gelijkenis tussen art. 69 en 317 Fw zal ik mij beperken tot art. 69 Fw) een effectieve rechtsgang biedt voor schuldeisers om - op relatief eenvoudige wijze - voor hun belangen op te komen. In de memorie van toelichting (G.W. van der Feltz, Geschiedenis van de Wet op het Faillissement en de Surséance van Betaling, 1897, tweede deel, p. 8-9) is te lezen dat art. 69 Fw een waarborg beoogt te zijn voor "een richtig beheer en behoorlijke behartiging en behoorlijke behartiging van aller belangen". De gefailleerde en de schuldeisers wordt "in ruimste mate" de mogelijkheid geboden zelf voor hun belangen op te komen.

Ondanks deze ruime bewoordingen heeft de rechtspraak het toepassingsgebied van art. 69 Fw zeer ingeperkt. De procedure van art. 69 Fw staat slechts open voor de in dit artikel genoemden - waartoe niet de boedelschuldeisers behoren - en voor zover zij daarbij belang hebben. In beginsel mag dit belang niet een aan de verzoeker persoonlijk toekomend recht betreffen.

Bespreking van het vonnis

In de onderhavige uitspraak heeft Presswood, een concurrente schuldeiser in het faillissement van Techno Horeca Grootkeukentechniek B.V., hierna: de gefailleerde, de Rechter-Commissaris gevraagd om de curator op basis van art. 69 Fw te bevelen inzage te verlenen in de boekhouding van gefailleerde, hetgeen de curator heeft geweigerd. Presswood wenst inzage om te kunnen beoordelen of een procedure tegen de voormalig bestuurder van gefailleerde kans van slagen heeft.

In zijn beschikking oordeelt de Rechter-Commissaris dat het voorschrift van art. 69 Fw niet is gegeven om de curator te bevelen Presswood inzage te verlenen in de boekhouding voor het aangegeven doel.

Op de voet van art. 67 lid 1 Fw heeft Presswood van deze beschikking beroep ingesteld bij de Rechtbank. Presswood bestrijdt het oordeel van de Rechter-Commissaris. Zij stelt zich daartoe op het standpunt dat de strekking van art. 69 Fw zich niet verzet tegen het gevraagde. De boedel is ermee gebaat als Presswood haar vordering op de voormalige bestuurder in persoon zou kunnen verhalen. Zij zou haar boedelvordering dan kunnen verminderen of laten vallen.

De curator is een andere mening toegedaan. Hij voert daartegen aan dat artikel 69 Fw niet is geschreven om Presswood te helpen aan bewijs voor haar vordering tegen de voormalige bestuurder persoonlijk. Presswood heeft geen belang bij het verzochte nu haar vordering in het kader van het faillissement volledig erkend is en zij eerst de afwikkeling van de boedel zal moeten afwachten. Voorts voert de curator aan dat hij niet gerechtigd is om zonder dat daartoe een verplichting bestaat inzage te verlenen in de - niet openbare - boekhouding van gefailleerde. De curator stelt dat voldoen aan het verzoek van Presswood hem mogelijk blootstelt aan een persoonlijke aansprakelijkstelling door de voormalig bestuurder. Ten slotte wijst de curator er nog op dat het geven van inzage een zeer tijdrovende aangelegenheid zal zijn, nu de boekhouding van de gefailleerde zich op diverse plaatsen bevindt. Uit het vonnis blijkt dat het punt van een eventueel onrechtmatig handelen door de voormalig bestuurder onderwerp van overleg is geweest tussen de curator en de Rechter-Commissaris. Besloten is daar in het kader van het faillissement geen verdere actie op te ondernemen. Overigens blijkt niet uit het vonnis dat Presswood hiertegen bij de Rechter-Commissaris ex art. 69 Fw is opgekomen.

De Rechtbank komt tot het oordeel dat het verzoek van Presswood ten onrechte is afgewezen. De Rechtbank vernietigt de beschikking van de Rechter-Commissaris en beveelt de curator

aan Presswood inzage te verlenen in de boekhouding van gefailleerde. De Rechtbank overweegt daartoe dat bij een voor Presswood positieve uitkomst van een eventuele procedure tegen de voormalige bestuurder van de gefailleerde de boedel gebaat zou (kunnen) zijn, in die zin dat Presswood haar vordering geheel of gedeeltelijk zou kunnen laten vallen. De stelling van de curator dat Presswood eerst de afwikkeling van de boedel moet afwachten alvorens actie te ondernemen, vindt geen steun in het recht nu deze wegen gelijktijdig bewandeld kunnen worden. Dat het geven van inzage een tijdrovende aangelegenheid zou zijn is een bezwaar dat niet van die aard is dat het gerechtvaardigde belang van Presswood om te kunnen beoordelen of een procedure kans van slagen heeft, daarvoor moet wijken.

Commentaar

In de literatuur is veel te doen over de vraag welke de bevoegdheden van - al dan niet individuele - schuldeisers zijn. De Hoge Raad heeft voor toepasselijkheid van art. 69 Fw ten aanzien van schuldeisers altijd vereist dat zij daarbij een "schuldeisersbelang" hebben, dat wil zeggen: een bij het faillissement betrokken belang en dus niet een subjectief belang. De Hoge Raad lijkt daarmee louter het belang van de boedel centraal te stellen, en het belang van de (individuele) schuldeiser(s) te negeren (zo ook Van Hees in zijn annotatie onder het vonnis). In deze "beperkte opvatting" zou art. 69 Fw niet van toepassing zijn indien - slechts - de belangen van één of enkele schuldeisers zijn geschaad, maar slechts indien het belang van de boedel als geheel is geschaad.

De Rechtbank - wellicht mede met het oog op de "exhibitieontwikkelingen" (vgl. ook art. 843a en 771 Rv) - zet met dit vonnis de deur van art. 69 Fw verder open dan de rechtspraak tot dusverre heeft gedaan. Ik meen dat de beslissing van de Rechtbank juist is. Ofschoon de functie van het faillissement van belang is, meen ik dat de functie van art. 69 Fw in deze van doorslaggevende betekenis is. Gelet op de ruime bewoordingen van de memorie van toelichting en de controlefunctie van art. 69 Fw, is het weinig aannemelijk dat de wetgever heeft beoogd om de individuele schuldeiser(s) het effectieve middel van art. 69 Fw te onthouden indien hun belang niet parallel loopt met het belang van de boedel.

Mr. J. den Engelsman is advocaat bij Nauta Dutilh te Rotterdam